

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Матрос О.М., аспірант ДАСОА

Уманський державний аграрний університет

Визначено основні завдання аналізу інвестиційної діяльності підприємства. Проведено оцінку і аналіз інвестиційного стану підприємств Черкаської області.

Certainly basic tasks the analysis of investment activity of enterprise. An estimation and analysis of the investment state of enterprises of the Cherkaskoy area is conducted.

Інвестиційна діяльність підприємства безпосередньо взаємозв'язана з його фінансово-господарською діяльністю і справляє безпосередній вплив на формування структури його активів і капіталу, структури грошових потоків в короткостроковому і довгостроковому періодах, структури прибутку підприємства і, відповідно, його фінансового і інвестиційного стану.

Перш ніж оцінювати і аналізувати інвестиційний стан господарюючого суб'єкта, необхідно провести оцінку і аналіз його інвестиційної діяльності. Від того, наскільки ефективно підприємство здійснює свою діяльність в інвестиційній сфері, залежить його інвестиційний стан. З цього випливає, що інвестиційний стан виступає як результат інвестиційної діяльності.

Для того, щоб отримати об'єктивну інформацію про інвестиційний стан господарюючого суб'єкта, необхідно проводити постійні моніторинги і аналіз ефективності вкладених фінансових ресурсів, що залучаються, тобто інвестиційної діяльності організації.

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку проблем аналізу інвестиційної діяльності є широке використання економіко-математичних методів аналізу. Завдяки застосуванню нових інформаційних технологій стає можливим точніше спрогнозувати стан об'єкту дослідження в майбутньому, виявити складні залежності між численними чинниками ризику і

невизначеності. Використання різноманітних методик, прийомів і показників аналізу інвестиційної діяльності стало загальноприйнятим в банківській і фондовій діяльності. Але це ще не свідчить про досконалий стан розробки теоретико-методологічних основ аналізу інвестиційної діяльності. Так, серед сучасних учених, що займаються аналізом інвестиційної діяльності і які внесли певний внесок до даного напрямку, можна виділити Д. С. Львова, А. Р. Полюгу В.О., Савчук В.К., Філіпченко А.С. і ін. В більшості випадків автори в поняття аналізу інвестиційної діяльності вкладають свій певний внесок. Зокрема, маються на увазі тільки окремі організаційно-методичні питання аналізу і оцінки показників економічної ефективності інвестиційних проєктів, оптимізації портфельних вкладень в цінні папери, прибутковості операцій з конкретними фінансовими активами, інвестиційної чутливості і точок беззбитковості.

Метою даної статті є проведення аналізу інвестиційної діяльності обраного об'єкта відповідно до поставлених нижче завдань.

Аналіз інвестиційної діяльності є самостійним науковим напрямом, що вимагає особливої уваги і досконалого вивчення. У статті ми спробували розробити певну методику аналізу інвестиційної діяльності підприємства, дотримуючись наступних принципів:

- логічна зв'язаність показників з інвестиційним процесом;
- наукова обґрунтованість і об'єктивність;
- простота і доступність розрахунків, як для інвесторів, так і для реципієнта (емітента);
- розрахунок показників повинен ґрунтуватися на даних фінансової і

управлінської звітності;

- конкретність і однозначність тлумачення отриманих результатів.

Слід розрізняти аналіз інвестиційної діяльності підприємства і аналіз інвестиційних проектів, в які планують вкласти засоби підприємства.

Основними завданнями аналізу інвестиційної діяльності підприємства є визначення:

- розмірів і структури доходів, витрат, надходжень і виплат по інвестиціях;

- ефективності інвестиційної діяльності, яка розраховується на основі коефіцієнтів ефективності інвестицій, в цілому і по їх видах;

- виручка від продажу цінних паперів і інших фінансових інвестицій;

- надходження від емісії акцій;

- надходження від кредитів і позик, наданих іншим організаціям;

- надходження від довгострокових і короткострокових позик, наданих іншими організаціями;

- надходження по орендних зобов'язаннях.

До виплат від інвестиційної діяльності відносяться:

- виплати по орендних зобов'язаннях;

- довгострокові і короткострокові позики, кредити, надані іншим організаціям.

Як об'єкт дослідження нами прийнято підприємство хімічної галузі діяльності, а саме ВАТ «Азот», яке розташоване в м. Черкаси. Інформаційною базою послужила фінансова звітність цього підприємства за 2004-2006 роки. Отже, для оцінки і аналізу інвестиційного стану вищезгаданого підприємства необхідно спочатку проаналізувати його інвестиційну діяльність.

Для аналізу інвестиційної діяльності, на основі даних фінансової звітності обраного підприємств, рекомендується скласти таблиці 1 та 2 на підставі, яких робляться висновки про доходи, витрати, надходження і виплати від інвестиційної діяльності, їх структуру і зміни по ним за аналізований період.

Проведені розрахунки в таблиці 1, показують, що підприємство ВАТ «Азот»

здійснює інвестиційну діяльність і як з позиції інвестора, так і реципієнта. Доходи підприємства від інвестиційної діяльності значно збільшилися за 2005 рік на 37,8 тис.грн., і склали – 157,8 тис. грн., при значному скороченні в 2006 році на 111,3 тис. грн. З них найбільшу питому вагу складають інші фінансові доходи, які в 2004 році склали 93,08 % від загальної суми доходів підприємства від інвестиційної діяльності, в 2005 році – 86,57 %. В 2006 році підприємство отримало лише дохід від участі в капіталі в асоційованих та дочірніх підприємствах, який склав 46,5 тис. грн. Серед витрат найбільшу питому вагу впродовж трьох аналізованих років складають відсотки, сплачені за користування кредитами і позиками, які в 2006 році склали 13295,4 тис.грн. Найбільш сприятливим роком для підприємства відносно інвестиційної діяльності можна вважати 2004 рік, оскільки доходи і надходження від інвестиційної діяльності перевищили витрати по інвестиційній діяльності на 30830,2 тис. грн. Спостерігається тенденція до зменшення надходжень по інвестиціях, які за 2005 році зменшилися на 40687,9 тис. грн. і склали 9002,1 тис.грн. Серед них найбільшу питому вагу в 2004 р. мають надходження від фінансових інвестицій в капіталах інших підприємств, вони склали 80,6 %. Проте в 2005 році найбільшу питому вагу надходжень - 97,62% склали надходження від реалізації фінансових інвестицій. Дане підприємство не тільки отримує надходження від участі в капіталі і реалізації фінансових інвестицій, а також по орендним зобов'язанням, питома вага, яких в 2006 році склала 62,72%.

Таким чином, проаналізувавши доходи, витрати, надходження і виплати по інвестиційній діяльності ВАТ «Азот» за три роки, можна зробити висновок, що дане підприємство з перемінною активністю здійснює свою діяльність в інвестиційній сфері і підприємству необхідно досягати тенденції до збільшення доходів і надходжень від інвестицій при скороченні витрат і виплат. Проте наскільки інтенсивно підприємство здійснює інвестиційну діяльність і наскільки більше залучає, чим вкладає інвестиційні

Таблиця 1

Доходи, витрати, надходження і виплати від інвестиційної діяльності ВАТ «Азот»
(сума - в тис. грн., пит.вага - в %)

Показники	2004 р.		2005 р.		2006 р.		Відхилення 2006 р. від 2004 р. (+,-)	
	сумма	пит. вага	сумма	пит. вага	сумма	пит. вага	сумма	пит. вага
Доходи від інвестиційної діяльності	8,3	6,92	21,2	13,43	46,5	100	38,2	-52
Від участі в капіталі за інвестиціями в асоційовані, дочірні підприємства, спільну діяльність								
Інші дивіденди отримані	-	-	-	-	-	-	-	-
Відсотки, отримані по позиках	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	111,7	93,08	136,6	86,57	-	-	-111,7	152
<i>Разом доходів</i>	120,0	100	157,8	100	46,5	100	-73,5	100
Витрати від інвестиційної діяльності	18979,8	100	17445,2	100	13295,4	100	-5684,4	100
Відсотки сплачені								
Дивіденди виплачені	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Разом витрат</i>	18979,8	100	17445,2	100	13295,4	100	-5684,4	100
Надходження від інвестицій	-	-	8788,0	97,62	-	-	-	-
Реалізація фінансових інвестицій								
Надходження від фінансових інвестицій в капіталах інших підприємств	40050,0	80,6	75,5	0,84	46,6	9,38	-40003,4	81,3
Акції	9615,5	19,35	138,6	1,54	138,6	27,9	-9476,9	19,3
Облігації	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші	24,5	0,05	-	-	-	-	-24,5	-0,6
Надходження по орендних зобов'язаннях	-	-	-	-	311,6	62,72	311,6	-
<i>Разом надходжень</i>	49690	100	9002,1	100	496,8	100	-49193,2	100
Виплати по інвестиціях	-	-	-	-	430,5	100	430,5	-
Виплати по орендних зобов'язаннях								
<i>Разом виплат</i>	-	-	-	-	430,5	100	430,5	-

ресурси можна визначити, провівши оцінку інвестиційної активності підприємства. Підприємству необхідно грамотно і ефективно розподіляти і користуватися надходженнями від інвестиційної діяльності, особливо отриманими кредитами і позиками, для цього ми рекомендуємо проводити постійний аналіз ефективності інвестиційної діяльності.

Наступним етапом аналізу інвестиційної діяльності є визначення і аналіз ефективності використання інвестиційних засобів, в цілому і по їх видах.

Ефективність інвестиційної діяльності визначається і аналізується на основі даних фінансової звітності форми № 1 «Баланс», форми № 2 «Звіт про фінансові результати», форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів», і форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Для визначення рівня ефективності інвестиційної діяльності підприємства розраховуються і вивчаються наступні коефіцієнти:

- коефіцієнт прибутковості придбаних акцій, що характеризує частку отриманих дивідендів на одну гривню придбаних акцій;

- коефіцієнт прибутковості наданих позик і кредитів, який показує частку отриманих доходів, у вигляді відсотків, від наданих позик і кредитів;
- коефіцієнт прибутковості від інвестицій, що показує частку доходів отриманих від інвестицій на одну гривню вкладених інвестицій;
- коефіцієнт виплати дивідендів по акціях, що характеризує частку частку дивідендних виплат на одну гривню реалізованих акцій;
- коефіцієнт виплат по позиках і кредитах, що характеризує частку виплачених сум, у вигляді відсотків, на одну гривню заборгованості по позиках і кредитах;
- коефіцієнт виплат по придбаних інвестиціях, який визначає ефективність інвестицій, що залучаються, тобто скільки підприємство виплачує кредиторам засобів на 1 гривню всіх залучених засобів.

При аналізі інвестиційної діяльності підприємства також необхідно визначити наскільки ефективно воно використовує залучені інвестиції (позиковий капітал), а також наскільки підприємство змогло збільшити свій власний капітал за рахунок позикових засобів. Аналізуючи залучені інвестиції (позиковий капітал) необхідно визначити і проаналізувати ефект фінансового важеля з урахуванням інфляції, оскільки в умовах інфляції збільшується рентабельність власного капіталу, унаслідок того що використання боргу і його оплата проводиться знеціненими грошима, а доходи і прибуток звітного року створені з урахуванням інфляції. Ефект фінансового важеля (ЕФВ) показує, наскільки відсотків збільшується (зменшується) сума власного капіталу за рахунок залучення позикових засобів в оборот [3].

При позитивному значенні ЕФВ приріст коефіцієнта заборгованості сприятиме ще більшому збільшенню рентабельності власного капіталу, можливості збільшення об'єму діяльності підприємства. При негативному значенні ЕФВ приріст коефіцієнта заборгованості приводитиме до ще більшого падіння рентабельності власного

капіталу, зменшенню власних засобів і, зрештою, може призвести до банкрутства.

Всі показники ефективності інвестиційної діяльності організації можна розрахувати на основі даних фінансової і управлінської звітності. У фінансовій звітності підприємства міститься великий об'єм інформації, який необхідно правильно використовувати для аналізу як фінансової, так і інвестиційної діяльності.

Дані для розрахунку об'єму вкладених інвестицій беруться з форми № 1 «Баланс» і форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів». У формі № 1 «Баланс» відображається об'єм вкладених інвестицій (поточних і довгострокових) за весь термін існування підприємства, а у формі №3 - тільки інвестиції, вкладені за звітний рік. Підприємства, що інвестуються, відображають вкладені інвестиції в активі балансу в наступних розділах:

- розділі 1 «Необоротні активи» по статтях «Довгострокові фінансові інвестиції»;
- розділі 2 «Оборотні активи» по статтях «Поточні фінансові інвестиції».

У формі № 3 в розділі «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності» для визначення об'єму вкладених інвестицій за аналізований рік беруться такі статті як «Придбання фінансових інвестицій», «Придбання необоротних активів», «Придбання майнових комплексів» і «Інші платежі».

Дані для розрахунку об'єму залучених інвестицій беруться з форми № 1 «Баланс» і форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Також як і при відображенні об'єму вкладених інвестицій, в бухгалтерському балансі відображається сума залучених інвестицій за весь період існування підприємства, а в звіті про рух грошових коштів тільки за один звітний рік. Підприємства, що інвестуються, відображають залучені інвестиції в пасиві балансу в наступних розділах:

- розділі 1 «Власний капітал» по статтях «Статутний капітал», «Додатковий», «Резервний»;
- розділі 3 «Довгострокові зобов'язання» по статтях «Інші довгострокові зобов'язання» і

«Довгострокові кредити банків»;
 - розділі 4 «Поточні зобов'язання» по статтях «Інші поточні зобов'язання», «Короткострокові кредити банків», в т.ч. векселі видані, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

У формі № 3 в розділі «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності» беруться такі статті, як «Надходження від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів».

Для аналізу ефективності інвестиційної діяльності, необхідно скласти наступну таблицю, в якій відображені і розраховані всі показники ефективності інвестиційної діяльності аналізованого підприємства за 2004-2006 роки.

Дані таблиці 2 показують, що

коефіцієнти прибутковості від інвестиційної діяльності ВАТ «Азот» значно вище, ніж коефіцієнти виплат по інвестиціях. З таблиці також видно, що коефіцієнти доходів від інвестицій мають тенденцію зростання і в 2006 році прибутковість від інвестицій склала 30 % від суми вкладених інвестицій, тобто збільшилися на 14 %. І підприємству для успішного розвитку необхідно зберігати таку тенденцію. Проте коефіцієнти прибутковості наданих кредитів у аналізованого підприємства нижчі, ніж коефіцієнти виплат по кредитах і позиках. Так, в 2005 і в 2006 роках коефіцієнти прибутковості наданих кредитів склали всього 0,01 і 0,04 відповідно, тоді як коефіцієнти виплат по позиках і кредитах 0,09 і 0,12 % відповідно.

Таблиця 2

Показники ефективності інвестиційної діяльності ВАТ "Азот"

Показники ефективності	2004р.	2005р.	2006р.	Відхилення 2006р. від 2004 р.
Коефіцієнт прибутковості придбаних акцій	0,2	0,2	0,2	-
Коефіцієнт прибутковості наданих позик і кредитів	0,01	0,01	0,04	0,03
Коефіцієнт прибутковості від інвестицій	0,04	0,16	0,30	0,26
Коефіцієнт виплат дивідендів по акціях	0,03	0,01	0,01	-0,02
Коефіцієнт виплат по позиках і кредитах	0,10	0,09	0,12	0,02
Коефіцієнт виплат по інвестиціях	0,04	0,03	0,04	-
Ефект фінансового важеля з урахуванням інфляції, %	4,03	4,07	3,29	-0,74

При цьому розмір виплат по позиках і кредитах значно вищий, ніж по реалізованих акціях. Керівництву організації слід мати на увазі що, якщо рівень виплат по залучених інвестиціях відповідає рівню виплат, що використовуються в державних і комерційних банках, то рівень прибутковості від інвестицій, що надаються, значно нижчий. Це вказує на неефективну інвестиційну діяльність організації, прорахунки в роботі фінансових менеджерів.

Проте в цілому з проведених

розрахунків можна зробити висновок, що підприємство достатньо успішно і ефективно здійснює свою інвестиційну діяльність. На це також вказує позитивна величина ефекту фінансового важеля (з урахуванням інфляції), який в 2005 році склав 4,07 % і зріс в порівнянні з минулим роком на 0,04 %. Проте в 2006 році ЕФВ скоротився на 0,8 % і склав 3,29 %. В результаті ЕФВ, тобто перевищення доходів від використання залучених засобів над виплатами по відсотках за кредит, підприємство збільшило власні засоби: у 2005 році на 9601 тис. грн.,

а в 2006 році на 9594 тис. грн. Це вказує на ефективне використання позикового капіталу і можливості збільшення «ефекту фінансового важеля» шляхом подальшого залучення позикових засобів, для виконання виробничої програми.

Таким чином, проаналізувавши інвестиційну діяльність ВАТ «Азот» можна зробити висновок, що підприємство досить ефективно здійснює свою інвестиційну діяльність, хоча і має деякі слабкі сторони в даній сфері.

Поставлена мета буде досягнута при дотриманні наступних вимог:

- використання принципів інвестиційної аналізу;

- виконання поставлених завдань інвестиційного аналізу у визначеній послідовності та в їх комплексі;

- дані фінансової та бухгалтерської звітності мають бути мобільними та

достовірними на момент виникнення потреби в проведенні аналізу інвестиційної діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Мельник В.М. Управління податкоспроможністю суб'єктів господарювання: посібник [для самост. вивч.] / Мельник В.М. - Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. -116с.
2. Подшиваленко Г.П. Инвестиционная деятельность / Подшиваленко Г.П. - М.: Кнорус, 2005. - 432с.
3. Староверова Г.С. Экономическая оценка инвестиций / Староверова Г.С. – М.: Кнорус, 2006.- 312с.